

OČAKOVA SAMOTA

LOJZE BUDKOVIČ

Letošnja zima je krepko razočarala občudovalce zasneženih gora. Goram pa ni prinesla običajnega miru. Na markiranih poteh smo srečevali trume planincev, ki so v prelepih dnevih hiteli k oddaljenim vrhovom. Stene so komaj požirale naveze, željne novih doživetij in kategorizacijskih točk.

V takih razmerah človek resnično ne more zdržati doma. Le kam bi jo mahnil?

Že nekaj let iz pisarne gozdne uprave na Bohinjski Bistrici brezplačno uživamo razglede na dnevno prebujanje Julijcev. Jutra z zarjo so nekaj posebnega. Gore zažarijo kot v plavžu. Kako rad bi takrat kljub mrazu žarel na Triglavu, Toscu ali v grapi Mišelj vrha! Nehote si doživljanje približamo skozi daljnogled: na prostranih pobočjih Tosca opazujemo gamse, ki mulijo suho travo na bornih kopninah.

Pogled seže na očaka. Stolp zaenkrat sameva. Drobna gaz pod vrhom priča o obisku. Kaj pa greben, ki se vleče prek Rjavca na Triglav? To bi bilo vredno obiska!

V soboto se pričnejo psihološke priprave. Žena končno le spozna, da je bolje pustiti staremu kozlu na pašo, kot pa popravljati jasi v hlevu. Prepričam še svaka, ki je po ozki specializaciji košarkar, in v nedeljo se zapeljeva pod Konjščico.

KAMNOLOM V ŠKRBINI

Jutro je hladno. Previdno hodiva po zaledeneli vlaki, ker ne bi rada prehitro zaključila ture. Še v mraku zapuščava planino in grizeva pot proti Jezercu. Blaženi mir skali samo pasji lajež med stanovi. Na Jezercu stopiva v prvi resen sneg. Nimava časa za počitek; greben je namreč še hudirjevo daleč. Tudi vreme se nekam kisa. S Studorskega prevala razločno vidi, da na Primorskem nekaj kuhajo. Sunki severozahodnika pravijo, naj ne bova preveč v skrbeh. Na ravnem delu poti okoli Tosca lahko malo predahneva. Za ovinkom pričakujeva pogled na greben. Prav mogočno se dviguje nad Ledinami. Vajene oči iščejo prehode. Vstopila bova s poti na Dolič. Rjavec ne kaže večjih težav. Severozahodnik že prinaša modrino. Mimo Vodnikove kočice se prepustiva poti pod Cesar in Konjsko sedlo. Bližje sva grebenu, hitreje se vzpenjava po serpentinah pod Planiko.

Končno sva pri vstopu. Utišava kruljenje v lačnih želodcih in se previdno spustiva

v lahko plezanje. Skala je krušljiva in obložena z drobirjem. Prehodi niso težavni, razen škrbine pod Rjavcem, kjer je pravi kamnolom. Svet se položi in prvič zagledava vrh Triglava. Na njem je že kar grozd obiskovalcev. Naletiva na prazno tubo majoneze, ki očitno ni iz Kugyjevih časov; skupaj s Komacem je že leta 1893 prvič prečil greben z Bovške škrbine do Rjavca.

O tej turi je v svoji knjigi Pet stoletij Triglava napisal: »Ko sem nekega dne, prihajajoč skozi Krmo, zlezal na Vernar (2226 m), sem nad južno krmico zagledal nekaj, česar od vseh stotih mož, ki so že gledali tja, ni bil nihče zapazil. Niti sloviti stari triglavski vodnik Šest iz Bohinja, čeprav je vselej trdil, da mora nekaj takega poiskati in najti. Takoj sem stopil blizu in se že isto popoldne iz kočice Marije Terezije povzpela na dve skalni glavi, ki stojita v južnem grebenu Triglava. Obe sta bili še deviški. Zahodna od njiju, ki kipi kvišku z navpičnimi rdečimi zidovi, se upira s skrajnimi silami, toda Andrej jih je po kratkem spopadu zlomil. Od onod sva opazovala in potegnili smer novega vzpona čez južno steno.«

IZPOSTAVLJEN RAZBIT GREBEN

Na Rjavcu naju pozdravi možic in prelep razgled na Triglav. Greben se rahlo spušča in oži. Ponovno sva v kamnolomski coni in temu primerna je previdnost pri napredovanju.

Pogled na naslednji stolp ni preveč razveseljiv. Ponuja raztežaj malo zahtevnejšega plezanja. Še sreča, da imava tanjšo vrv in nekaj železja. Po ozki poltici se zabarikadirava v votlini pod previsom. Zaradi moralne opore zabijem klin in oklevajoče naskočim težave. Ker le ni tako hudo, sem kmalu nad problemi. Uroš ima manj težav, ker ima kot košarkar večje operativno področje za iskanje primernih oprimkov.

Priplezava na stolp. Ponovno možic. Greben je še bolj zožen in razdejan od strele. Prav po mačje se plazim preko zajetne skale, ki čaka le na primerno sapico, da jo pahne v globino. Uroš me že malo grdo gleda, ker ga vlačim po takem svetu. Potolažim ga, da naju za naslednjim stolpom čaka Bovška škrbina. No, do drugega stolpa je ozek, izpostavljen greben in nepoznan prehod na stolp. Tudi ta težava je premagana in že gledava v škrbini.

Kamen se nama odvali s srca. Šele sedaj opaziva, da nama je Triglav pripravil pravo

pravilčno popoldne. Pogledi sežejo daleč v Dolomite in Visoke Ture. Severozahodnik je na grebenu prav rezek, zato brž v škrbino! Pospraviva opremo in po markirani poti po polžje lezeva proti vrhu. Sva kar rahlo utrujena in žejna. Vse to preмага izjemen razgled. Na vrhu srečava dva mladeniča iz Ljubljane. Po Triglavu rajzata kar v teniskah. Iz vpisne knjige ugotovimo, da je vrh obiskalo tega dne preko 50 planincev. Neverjetna številka za januar!

JUGO PENETENTES

Treba bo v dolino. Na Planiki na dušek zvrneva skromno, vendar dragoceno konzervo piva. S pogledi švigava po najinem grebenu, ki je kljub očakovi bližini tako samotni, odmaknjen ljudskemu vrvežu.

Po snežiščih, na katerih se zaradi izredno suhega zraka že tvorijo jugo-penetentesi, oddrsiva proti Konjskemu sedlu. Sedaj pa

hitro naprej, da ne bova žrtvi noči! Na Konjščici se za trenutek ustavita pri Robertu. V stanu nama ponudi kačjo slino, tako da se komaj ustavita pri avtomobilu.

Doma naju težko pričakujejo z riževo juho in drugimi dobrotami nekoliko poznega nedeljskega kosila. Otroka radovedno vlečeta na ušesa doživetja. Noge postajajo od celodnevne rajže vse bolj svinčene. Kljub utrujenosti pa se v podzavesti že prebujajo novi načrti.

* * *

Opomba: Greben preko Rjavca do Triglava sva 22. 1. 1989 preplezala Uroš Novak (KK Radovljica) in Lojze Budkovič (AO Bohinj). Težave v skoraj 1,5 km dolgem grebenu niso prehude (I—III), le previs smrdi po štirici. Ker je o turi znano bore malo podatkov o predhodnikih, lahko že bralci Planinskega vestnika razkrijejo kakšno skrivnost.

PLANINSTVO — ALPINIZEM — PROSTO PLEZANJE

MANEKENI TEHNIKE IN INDUSTRIJE?

ŠEFKO KADRIČ

V reviji Staze, glasilu PD Energoinvest iz Sarajeva, je v lanskim predzadnji številki izšel pričujoči prispevek. Zaradi pogledov, ki jih je avtor v njem razložil, se nam je zdel tako zanimiv, da ga v celoti ponatisujemo. Seveda ni nujno, da se uredništvo Planinskega vestnika z ugotovitvami strinja ali se kakorkoli drugače opredeljuje do njih; objavljamo ga preprosto kot mnenje nekega avtorja in (morebiti) nekega okolja. (Op. ur.)

* * *

Komunikacijska povezanost, ekonomska, kulturna in svetá kot celote, še nikoli ni tako močno vezala ljudi in narode drugega na drugega in tako hitro omogočala obtok idej, ideologij, usmeritev vrednot, na drugi strani pa ni bil človek še nikoli v svoji zgodovini v položaju, da bi ga tako hitro dezinformirali, ga enostransko informirali ali mu vsilili usmeritve v nove vrednote, standarde in podobno. V tej zvezi niti alpinizem ne ostaja imun na stanje in gibanje v svetu. Zato je alpinizem kakor tudi njegova ideologija, posebno še ideologija alpinistične morale, odsev splošnega svetovnega družbenega stanja.

Značilnost svetovnih družbenih odnosov, v katerih imajo usmeritve v vrednote Zahoda zdaj pomembno, ponekod celo prevladujoče mesto, je konkurenca, neredko ne-

usmiljena konkurenca, ki z najrazličnejšimi načini in metodami, tudi z javnim mnenjem, vključuje človeka kot individua vase.

Tako postaja tudi alpinizem iz ljubezni do lepote gorá in človeka ter iz duhá dostojanstvenega tekmovanja s samim seboj alpinizem konkurence, prestiža (posameznikov, regij, narodov idr.). V alpinizem se je — enako kot v številne druge človekove dejavnosti — vmešal biznis, to je industrija potrošniške družbe, kjer v glavnem zelo drago prodaja svoje izdelke.

Alpinizmu je bil vsiljen duh tehnične popolnosti; težnjo, ki jo človek namerava uresničiti v materialu, prenaša tudi v sebe samega — težnjo, s katero želi preskočiti zgornjo mejo svoje pameti in telesa. Da bi bili alpinisti glede tega uspešni v steni, se vse pogosteje in vse bolj poslužujejo tehničnih pripomočkov. Zdaj ni tehnično nerešljivih problemov v steni, kar pomeni, da je plezalec prebil zgornjo mejo nemožnega, vendar z dehumanizacijo na širšem področju kot posledico. Zato je Walter Bonatti dejal: »Z uporabo ekspanzijskega klina (...) občutek nepredvidenega skoraj izgine, s tem pa tudi izziv alpinizma samega kot tudi pomena besede 'nemogoče' (...) Duh alpinizma je ubit. Postaja edinole še grobost in surovost in ni nobenega razloga, da bi še naprej obstajal.«

Od življenjskega pravila »Izkušnja in vložen trud prineseta uspeh« prihajamo do tehnicističnega pravila »Boljša in popolnejša oprema pomeni večji uspeh«. Če k